

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Beretning fra Det Radikale Venstres Skoleudvalg

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1919

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

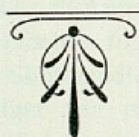
Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

1913

BERETNING

FRA

DET RADIKALE VENSTRE^S SKOLEUDVALG

SLAGELSE
CENTRALTRYKKERIET
1919

I Februar i Fjor havde det af Skoleudvalget nedsatte Underudvalg udført det Udvalget paalagte Hverv og samlet sig om to Indstillinger til Arbejdsplaner, en af et Fleretal bestaaende af: Seminarieforstander Dr. Eduard Larsen, Lærer Skovrup, Adjunkt Dr. Henrik Ussing, samt med nogle ikke nøjere angivne Forbehold Proprietær Tovborg Jensen og en af et Mindretal, bestaaende af: Dr. Niels Bang, Skoleinspektør Rasmus Hansen og Fru Lambert. Disse Planer samlede Strømningerne i Underudvalget i to Typer, hvis væsentligste Hovedretninger fremtraadte i Folkeskolens Tilsyn, Mellemskolens og den højere Skoles Stilling i Forhold til Folkeskolen samt § 8.

Da Skoleudvalget efter Meddelelse fra Hovedbestyrelsen ikke kunde faa Lejlighed til at afgive Indstilling til Landsmødet, og der i Foraaret skulde afholdes Valg, udsattes Behandlingen af de to Indstillinger til et Hovedudvalgsmøde den 14. Maj, der imidlertid paa Grund af Anmeldinger i sidste Øjeblik maatte aflyses. Sommerarbejde for Landboerne, Eksaminer og Ferier for de egentlige Skolemedlemmer gjorde det derefter umuligt at samle Udvalget før efter Høst. Men da den spanske Syge paa denne Tid tog Fart og efterhaanden medførte almindelig Lukning af saa at sige alle Undervisningsanstalter, og vel at mærke ikke paa samme Tid, turde Formanden ikke paatage sig det Ansvar at samle Udvalget før ved Aarets Slutning, og efter en Forespørgsel til Udvalgets Medlemmer den 6. December i Fjor ansattes saa Mødet til Behandling af de to Indstillinger til den 3. og 4. Januar d. A.

Imidlertid havde Ministeriet uafhængigt af Skoleudvalget forelagt Forslag til den store Skolekommission, hvis Gennemførelse paa dette Tidspunkt maatte anses for sikret.

Forhandlingerne paa Mødet førte derfor ret hurtigt til, at man besluttede indtil videre ikke at fremlægge nogen Ind-

sstilling om Arbejdsplan(er) for Landsmødet; i Stedet for overdrog Udvalget Dr. Bang og Formanden at udarbejde to *Betænkninger*, der skulde fremstille og belyse de principielle Betragtninger, der laa til Grund for ovennævnte Arbejdsplaner. Udvalgets Arbejde blev derved fuldstændig lagt om. Da Formanden imidlertid ved Sygdom blev forhindret i at udarbejde sin Betænkning, udsendte han den Dem*) under 20. Marts d. A. tilstillede Skrivelse.

I Henhold til denne Skrivelse indløb der den 1. April fra Hr. Amdrup et Forslag, tiltraadt af Professor Weis, om at give Dr. Bangs og Dr. Larsens Forelæggelsestaler ved Mødet den 3. Januar skriftelig Form og forelægge dem for Landsmødet. Da Formanden meddelte Herr Amdrup, at dette i hvert Fald for hans Vedkommende ikke lod sig gøre, og han paa denne Meddelelse ingen yderligere Henvendelse modtog fra Herr Amdrup, bortfaldt allerede af denne Grund dette Forslag. Efter at Formanden derefter den 26. April havde aftalt Formen for Beretningen til Landsmødet med Forretningsudvalgets Formand Herr Kirkeminister Povlsen, indløb der den 30. April fra Herr cand. theol. Amdrup et Forslag, som han ønskede forelagt Landsmødet.

Da dette Forslag paa Grund af det sene Tidspunkt ikke kunde blive behandlet af Udvalget, besluttede Formanden efter Forhandling med og Tiltræden af Forretningsudvalgets Formand og Hr. Amdrup at fremlægge ovennævnte to Arbejdsplaner og Hr. Amdrups Forslag paa Landsmødets Bureau for derigennem at orientere Mødets Deltagere i de Hovedstrømninger, der har præget Udvalget.

Da Formanden paa Grund af Sygdom ikke ser sig i Stand til at komme til Stede paa det forestaaende Landsmøde, oplæses denne Beretning efter Aftale med Hr. Kirkeminister Povlsen af denne som Formand for Forretningsudvalget.

p. t. København, den 8. Maj 1919.

Eduard Larsen,
Formand for det radikale Venstres
Skoleudvalg.

---

*) : Medlemmerne af det radikale Landsforbunds Skoleudvalg.

Forslag fra Underudvalgets Flertal.

Dr. E. Larsen, Lærer Skovrup, Dr. H. Ussing samt med
visse Forbehold Proprietær *Touborg Jensen*.

Børneskolen.

Folkeskolens Undervisning forbedres bl. a. ved

- 1) at der lægges særlig Vægt paa Undervisningen i mundtlig og skriftlig Dansk, Skrivning og Regning, og
- 2) ved at Eleverne som Regel deles i mindst 4 Klasser.

I en Skole skal der undervises gennemsnitlig mindst 18 Timer om Ugen; men Timernes ugentlige Tal kan fordeles med Hensyntagen til Elevernes Alder og Aarstiden. For Børn indtil 9 Aar maa Undervisningen ikke overstige 4 Timer om Dagen.

Indtil det Tidspunkt kommer, da Forbindelsen mellem Stat og Kirke hæves, skal der paa Undervisningsplanen findes Timer til Religionsundervisning. Denne skal være af historisk-oplysende Art. Forældre, der lader deres Børn nyde anden Religionsundervisning, kan kræve dem fritaget for Folkeskolens Religionsundervisning.

Optagelse i Skolen finder Sted ved 1. Maj hvert Aar.

Det bør tilstræbes, at ingen Lærer faar over 30 Timers Undervisningspligt om Ugen.

Folkeskolens Lærere løses fra deres tvungne Forhold til Kirken.

Det stedlige Tilsyn med hver enkelt Skole føres af en Skolekommission paa 5 Medlemmer, de to valgte af det kommunale Raad, de tre af Skoledistriktets Beboere. Kommissionens Medlemmer kan overvære Undervisningen og skal overvære den aarlige Eksamen i mundtlig og skriftlig Dansk, Regning og Skrivning samt i hvilke andre Fag, Skolekommission og Lærer kommer overens om at holde Eksamen i.

Det faglige Tilsyn tages blandt Folkeskolens Lærere, paa den Maade, at Skolekredsens (Amtets) Skolekommiss-

sioner gør Indstilling og Ministeriet udnævner Tilsynsmanden. Han overværer Undervisningen i en Skole, naar han tilkaldes enten af Læreren eller Skolekommissionen. Han kan tilkaldes for at deltage i en Skolekommissions Møder. Han iværksætter Instruktionskursus o. lign. — Paa Omgang holder han i Skolerne Overhøringer for at undersøge, om det Krav, der maa stilles til Undervisningen i mundtlig og skriftlig Dansk, Regning og Skrivning sker Fyldest.

Amtskoledirektionen bestaar af Statens Repræsentant (Amtmanden) og to Medlemmer, valgte ved Forholdstal af Skolekredsens (Amtets) Skolekommissioner. I Direktionen har Amts-Tilsynsmanden Sæde, men uden Stemmeret.

Naar *Lærerudnævnelse* skal finde Sted, indstiller Skolekommissionen 3, og blandt disse udnævner Skoledirektionen 1.

Naar Forældrekredsen ønsker en *Lærer afskediget*, skal denne Kreds have Lejlighed til at udtale sig om Sagen, og Læreren have Lejlighed til at forsvare sig. Lærerens Stilling sikres ved, at der, for at Afskedigelse kan finde Sted, skal være kvalificeret Flertal derfor baade i Kommission og Kommunalraad. Der skal finde en Mægling Sted mellem Lærer og Forældrekreds. Efter Mæglingen kan Sagen kun genoptages efter en vis Frist. — Ministeriet skal have det Spørgsmaal til Afgørelse, om der fra Lærerens Side foreligger nogen Skyld, der berettiger Afskedigelse. Skønner Ministeriet, at nogen saadan Skyld fra Lærerens Side ikke foreligger, skal en betydelig Del af den økonomiske Byrde, der følger af Afskedigelsen, lægges paa Kommunen.

En fri Børneskole kan oprettes, hvor en Forældrekreds ønsker det (Grundlovens § 83). Den fri Børneskole skal staa paa Højde med Folkeskolen i mundtlig og skriftlig Dansk, Regning og Skrivning. I disse Fag skal Timetallet være som i Folkeskolen. Ved Friskolen skal der bestaa en Skolekommission paa 5 Medlemmer, de to valgte af det kommunale Raad, de tre af Forældrene. — Det faglige Tilsyn tages mellem Friskolens Lærere, paa den Maade at en Landsdels Friskolekommissioner gør Indstilling og Ministeriet udnævner Tilsynsmanden. Det er denne Tilsynsmands Hverv at tilse, at mundtlig og skriftlig Dansk, Regning og Skrivning i Friskolen staa Maal med de samme Fag i Folkeskolen.

Frie Børneskoler bør støttes af det offentlige, naar de staar Maal med Folkeskolen og skønnes at udføre en samfundsnyttig Gerning og ikke at fremme Klasseinteresser. Staten og Kommunen yder efter lovbestemte Regler Tilskud i Forhold til Elevtallet, hvilket Tilskud skal komme de mindre bemidlede Elever til Gode.

Hvis mindst to af Friskole-Kommissionens Medlemmer ved den aarlige Eksamen finder, at Skolen ikke i mundtlig og skriftlig Dansk, Regning og Skrivning staar Maal med Folkeskolen, kan de indgive Klage til Skoledirektionen; denne lader da iværksætte en Undersøgelse, der foretages sammen med Friskolens Tilsynsmand. Underkender Skoledirektion og Tilsynsmand Skolens Standpunkt i de nævnte Fag, kan Skolen ikke faa Tilskud fra Stat og Kommune. Er Forholdene ikke tilfredsstillende efter to Aars Forløb, kan Skolen ikke fortsætte. — I Tilfælde af Uenighed mellem Direktionen og Tilsynsmanden afgør Ministeriet Sagen.

Udvidet Undervisning.

Der gives Ungdommen Adgang til fortsat Undervisning gennem kommunale eller af andre af Staten anerkendte *Fortættelsesskoler*.

Mellemskolen begynder ved 12-Aars-Alderen. Den udvikles yderligere efter Grundlaget i Almenskoleloven af 1903. Mellemskolen skal være 4-aarig og afsluttes med en Eksamen.

Et toaarigt Gymnasium, der bygger paa Mellemskolens Undervisning, fører Eleverne op til Studentereksamen.

Der træffes Foranstaltninger til Lettelse af Landboeres Deltagelse i den udvidede Undervisning. — Sorø Skole og Opdragelsesanstalt gøres let tilgængelig for dygtige og ubemidlede Elever.

Seminarieuddannelsen

bør strække sig over mindst 4 Aar. Den forudsætter fortrinlige, fornyede Folkeskolekunderskaber. Den deles i to Afnit af omtrent samme Tids-Længde, eet, der særlig anvendes til Kundskabsmeddelelse i et Omfang som for Tiden, dog at der optages mindst eet fremmed Sprog som tvungent Fag

(Dispensation herfra kan gives paa Seminariets Anbefaling), — og eet, der paa Grundlag af yderligere Udvikling af de givne Kundskaber former sig som et friere Studium under Lærernes Vejledning (Laboratorieundervisning). Den til Seminarierne knyttede Undervisning i praktisk Skolegerning bevares. Undervisningen i Religion indskrænkes, saa den svarer til Fagets Plads i Folkeskolen.

Efter afsluttet Seminarieuddannelse gives der Adgang til et videregaaende 2-aarigt Fagstudium, der afsluttes med en Prøve.

En fyldestgørende Reform af Læreruddannelsen kræver i øvrigt, at Seminariernes Forstandere og Lærere — Statens og de privates — er udsøgte Folk, der lønnes saa højt som nogen offentlig Lærervirksomhed, om fornødent ved Statens Støtte.

Universitetsundervisningen

forbedres ved, at der indføres fastere Plan for Undervisningen, og ved at Studiet tilrettelægges omhyggeligt for de unge Studenter.

Bogsamlinger.

Der ydes forøget Støtte til Opretholdelse og Udvikling af offentlige Bogsamlinger og til Vejledning i Benyttelse af Bøger.

I Betænkningen indføres en Bemærkning om, at man har drøftet Betimeligheden af, at der for dem, som uden at tilsigte en særlig Fageksamen ønsker en videregaaende Undervisning end den, der gives i de almindelige Børneskoler og Ungdomsskoler, oprettes en Statshøjskole.

Forslag fra Underudvalgets Mindretal.

Dr. Niels Bang, Skoleinspektør R. Hansen, Fru Lambert.

Folkeskolens Undervisning forbedres bl. a. ved en yderligere Klassedeling. Skolen bør være delt i mindst 4 Klasser. En Ordning med 3 Klasser kan kun finde Sted med Ministeriets Billigelse.

Religionsundervisningen. Indtil det Tidspunkt kommer, da Forbindelsen mellem Stat og Kirke hæves, skal der paa Undervisningsplanen findes Timer til Religionsundervisning. Denne skal være af historisk-oplysende Art. Forældre, der lader deres Børn nyde anden Religionsundervisning, kan kræve dem fritaget for Folkeskolens Religionsundervisning.

Folkeskolens Lærere løses fra deres tvungne Forhold til Kirken.

Det bør tilstræbes, at ingen Lærer faar over 30 Timers Undervisningspligt om Ugen.

Lønningerne for Folkeskolens Lærere bør forhøjes.

Optagelse i Skolen finder Sted 1. Maj (April) hvert Aar.

Det stedlige Tilsyn med hver enkelt Skole føres af en Skolekommission paa 5 Medlemmer, de to valgte af det kommunale Raad, de tre af Skoledistriktets Beboere.

Der indføres et *fagligt vejledende Tilsyn* for en større Kreds af Skoler (Amtets) gennem en enkelt Mand eller Kvinde, udgaaet fra Folkeskolens Kreds og udnævnt af Ministeriet (Skolekonsulenten).

Amtsskoledirektionen bestaar af 3 Medlemmer, en Repræsentant for Staten (Amtmanden), et Medlem valgt af Amtets Skolekommissioner og et af Amtsskoleraadet. I Direktionen har Skolekonsulenten Sæde, men uden Stemmeret.

Ansættelse og Afskedigelse. Befolkningen skal have afgørende Indflydelse paa Ansættelse og Afskedigelse af Lærere, dog saaledes, at disse værnes mod Vilkaarlighed.

Naar en Lærerplads skal besættes, indstiller Skolekommissionen 3, hvoraf Direktionen udnævner 1.

Skønner Skolekommission og Kommunalbestyrelse, at en Lærer eller Lærerinde ikke gør Fyldest i sin Stilling, eller at vedkommende er kommen i et saadant Misforhold til sin Stilling som Lærer, at Udbyttet af Skolens Virksomhed derved i væsentlig Grad forringes, afholder de nævnte Myndigheder et Fællesmøde om Sagen. Saafremt $\frac{3}{4}$ af hver af disse Forsamlinger stemmer for Afskedigelse, indsendes Sagen til Skoledirektionen, som undersøger den, bl. a. ved Skolekonsulenten. Hvis derefter et Flertal i Skoledirektionen stemmer for Afskedigelse, finder denne Sted, dog først efterat Amtsskoleraadet har behandlet og afgjort Pensionsspørgsmaalet.

Uddannelse af Lærere til Folkeskolen. Seminarieuddannelsen forbedres. Optagelsesprøven skærpes yderligere. Fordringerne bør omtrent svare til Fordringerne ved Realexamen, dog med forskellige Ændringer, 2 fremmede Sprog maa kræves. Der oprettes statsunderstøttede Forberedelseskursus til Optagelsesprøven, fattige Elever kan faa gratis Undervisning; saadanne Forberedelseskursus kan ogsaa knyttes til selve Seminarierne. Den egentlige Seminarieundervisning skal kun tage Sigte paa Folkeskolens almindelige Fag, de fremmede Sprog skal kun holdes vedlige. Den teoretiske Undervisning paa Seminarierne skal tilsigte en Supplering af de Kundskaber, der kræves ved Optagelsesprøven, Lektuelæsning afløses af et friere Studium under Lærernes Vejledning. Der lægges afgørende Vægt paa Udviklingen af praktisk Undervisningsfærdighed, hvorfor der til hvert Seminarium maa være knyttet en flerklasset Øvelsesskole. Denne Skoles Lærere, ligesom Seminariets, maa være udsøgte og vellønnede Folk.

Staten bør oprette Seminarier, baade for Mænd og Kvinder. Private kan faa Tilladelse til at oprette Seminarier, men der maa til Lærernes Kvalifikation og til Seminariets Indretning stilles de samme Fordringer som til Statsseminariernes, og i Overensstemmelse hermed maa de offentlige Tilskud bestemmes.

Naar Optagelsesfordringerne stilles saa højt, som her er

foreslaaet, og naar den afsluttende Eksamen kun omfatter Folkeskolens almindelige Fag, kan Undervisningstiden paa Seminarierne begrænses til 3 Aar.

Der gives efter afsluttet Folkesskoleeksamen Adgang til 2aarigt Viderestudium af 2 Fag, der afsluttes med Faglærer-eksamen. Lærere, der har bestaaet denne, har Fortrinsret til Adgang til den kommunale Mellemskole.

Udvidet Undervisning. Der gives Ungdommen Adgang til fortsat Undervisning gennem kommunale eller andre af Staten anerkendte og støttede *Fortsættelsesskoler*, som kan være Dagskoler eller Aftenskoler. Gennem Lærlingelove og paa andre Maader søges der sikret de unge Tid til at besøge Fortsættelsesskoler.

Den højere Almenskole udvikles videre i Overensstemmelse med de Principer, der er nedlagt i Almenskoleloven af 1903. Den bestaaende Tilknytning til Folkeskolen maa oprettholdes og yderligere udvikles, men saaledes, at Tilknytningen saa lidt som muligt griber ind i de 2 Skolearters naturlige og traditionelle Maal. Det maa anses for sundt og anbefalelsesværdigt, at Folkeskolen, hvor det er muligt, optager en Mellemskoleafdeling indenfor sine Rammer, og saaledes, at Mellemskolen fuldt ud kommer til at danne en øverste Afdeling af vedkommende Folkeskole, hvorfor den med sin øverste Klasse ikke bør rage ud over Folkeskolen, men afslutte med den skolepligtige Alders Ophør. Tidspunktet for Udskillelse til Mellemskolen afgøres efter vedkommende Skoles Forhold med Ministeriets Sanktion.

Efter Mellemskolen følger en 2-aarig Realklasse eller et 4-aarigt Gymnasium.

Der træffes Foranstaltninger til Lettelse af Landboernes Deltagelse i den udvidede Undervisning. Sorø Skole og Opdragelsesanstalt gøres lettere tilgængelig for dygtige og ubemidlede Elever.

Frie Skoler. Baade Folkeskolen og den højere Skole er principielt Samfundsanliggender. Paa Steder, hvor Stat eller Kommune ikke kan eller vil oprette Skoler, skønt der er Trang dertil, kan der oprettes private Skoler med Statsunderstøttelse, der bør være saa stor, at Skolerne kan løse deres

Opgave paa en fuldt ud forsvarlig Maade. Det kan ogsaa til-
lades private at oprette frie Skoler, hvor Stats- eller Kom-
muneskoler er forhaanden. De maa underkaste sig et offent-
ligt Tilsyn og kan støttes af det offentlige, hvis det skønnes,
at de udfører en samfundsnyttig Gerning og ikke fremmer
Klasseinteresser.

Bogsamlinger. Der ydes forøget Støtte til Opretholdelse
og Udvikling af offentlige Bogsamlinger og til Vejledning i
Benyttelse af Bøger.

Kommunelærer Amdrups Forslag.

1.

Samfundet drager Omsorg for, at enhver gratis og om-
fornødent med Støtte af det offentlige faar den aandelige
Udvikling, som hans Stilling som Samfundsborger kræver, og
hans Evner betinger.

2.

For at værne Børnene og forberede Undervisningen op-
rettes der med Statens Støtte, hvor det tiltrænges, og hvor
Forholdene kræver det:

- a. Vuggestuer, Smaabørneasyleer og Børnehaver.
- b. Fritidshjem, Dagsarbejdsskoler, Skolehjem og Optagelses-
hjem.

3.

Folkeskolens Undervisning forbedres ved

- a. Hverdagsundervisning;
- b. Klassedeling med mindst 4 Klasser;
- c. Udvidelse af den skolepligtige Alder til 15 Aar.

Idet Maalet for Folkeskolens Undervisning derved kan sættes væsentlig højere end nu, bydes der ovenpaa Folkeskolen en 2-aarig Realklasse og et 4-aarigt Gymnasium.

Religionsundervisningen bliver, indtil Forberedelsen mellem Stat og Kirke hæves, af historisk-oplysende Art.

4.

Befolkningen skal have afgørende Indflydelse paa Ansættelse og Afskedigelse af Lærere, dog saaledes at disse værnes mod Vilkaarlighed. I Tilfælde af Stridigheder optages der en Mægling og indføres der en Appelinstant.

Det stedlige Tilsyn føres af forældrevalgte Skolekommissioner, suppleret med Medlemmer af de kommunale Raad.

Det faglige Tilsyn tages blandt Folkeskolens Lærere og udnævnes af Ministeriet efter Indstilling af Skolekommissionerne.

Amtsskoledirektionen bestaar af Statens Repræsentant og Medlemmer valgt af Amtets Skolekommissioner. I Direktionen har Amts-Tilsynsmanden Sæde, dog uden Stemmeret.

I Lighed med Ordningen ved Købstadskolen indføres der overalt Samraad gennem kredsvis Sammenslutning.

Administrationen i Ministeriet omlægges, saaledes at den væsentlig ledes af faglig uddannede Mænd eller Kvinder med fornøden juridisk Assistance.

5.

Det bør tilstræbes, at ingen Lærer faar over 30 Timers Undervisningspligt om Ugen.

Gennem høje Lærerlønninger drages de bedste Kræfter til Skolen.

Seminarieundervisningen forbedres.

- a. Optagelsesprøven skærpes, idet der kræves et Maal af Kundskaber, der omtrent svarer til Studentereksamen, og der oprettes statsunderstøttede Forberedelseskursus til Optagelsesprøven.
- b. Seminarieundervisningen gøres 3-aarig, og der lægges Vægt baade paa teoretisk Undervisning væsentlig gennem friere Studium (Laboratorieundervisning) og paa praktisk Undervisningsfærdighed.

6.

Frie Børneskoler kan oprettes og støttes af det offentlige, men det kræves, at de skal staa Maal med Folkeskolen og ikke fremme Klasseinteresser.

7.

Naar den almindelige Værnepligt afskaffes, indføres en almindelig Uddannelsespligt for Ungdommen. Indtil dette Tidspunkt gives der Ungdommen Adgang til fortsat Uddannelse gennem kommunale eller andre af Staten støttede Fortsættelseskursus.

8.

Universitetsuddannelsen forbedres ved fastere Plan ved omhyggelig Tilrettelæggelse af Studiet for de Studerende og ved nøje Tilknytning til det praktiske Liv, dog saaledes at de videnskabelige Interesser ikke forsømmes.

9.

Der ydes forøget Støtte til Oprettelse og Udvikling af offentlige Bogsamlinger og til Vejledning i Benyttelse af Bøger.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk